

O'ZBEKISTONDA MUSIQA TA'LIMI SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI ISLOH QILISHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA ILMIY-METODIK ASOSLARI

G.A.Absatova¹

1. Farg'ona davlat universiteti, Pedagogika psixologiya va san'atshunoslik fakulteti Musika ta'limi va san'at yo'nalishi I-kurs magistiri

Mas'ul muallif: Absatova Gulnora Abdusalom kizi, Farg'ona davlat universiteti, Pedagogika psixologiya va san'atshunoslik fakulteti Musika ta'limi va san'at yo'nalishi I-kurs magistiri.

Received: 10 Oktabr 2026
Accepted: 15 Oktabr 2026
Published: 20 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Musika pedagogikasi. Madaniyat. Etnografiya.

Iqtibos uchun: Absatova, G. A. O'ZBEKISTONDA MUSIQA TA'LIMI SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI ISLOH QILISHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA ILMIY-METODIK ASOSLARI / G. A. Absatova // Musika pedagogikasi. Madaniyat. Etnografiya. — 2026. — T. 2, № 1. — B. 149–151.

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda musiqa ta'limi sohasida kadrlar salohiyatini rivojlantirish va takomillashtirishning zamonaviy pedagogik, ilmiy-metodik hamda tashkiliy asoslari tahlil qilinadi. Musika ta'limining sifatini belgilovchi muhim omillardan biri sifatida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligi, metodik tayyorgarligi, raqamli savodxonligi, ijodiy salohiyati va estetik-pedagogik madaniyati masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, musiqa ta'limi tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim resurslari, kompetensiyaviy yondashuv va uzluksiz kasbiy rivojlanish mexanizmlaridan foydalanishning ilmiy-nazariy jihatlarini yoritiladi. Kadrlar salohiyatini isloh qilish jarayoni nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni yangilash, balki pedagogning estetik tafakkuri, ijodiy fikrlashi, milliy-madaniy qadriyatlarga munosabati hamda ta'lim jarayonini innovatsion tashkil etish qobiliyatini rivojlantirishni ham nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, kadrlar salohiyati, pedagogik kompetensiya, kasbiy rivojlanish, musiqa o'qituvchisi, innovatsion pedagogika, raqamli ta'lim, estetik madaniyat, ijodiy salohiyat, kompetensiyaviy yondashuv, milliy qadriyatlar.

РЕФОРМИРОВАНИЕ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА В СФЕРЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА: СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ

Аннотация. В статье анализируются современные педагогические, научно-методические и организационные основы развития и совершенствования кадрового потенциала в сфере музыкального образования Узбекистана. Особое внимание уделяется профессиональной компетентности педагогических кадров, методической подготовке, цифровой грамотности, творческому потенциалу и эстетико-педагогической культуре как важнейшим факторам качества музыкального образования. Рассматриваются научно-теоретические аспекты применения современных педагогических технологий, цифровых образовательных ресурсов, компетентностного подхода и механизмов непрерывного профессионального развития в системе музыкального образования. Реформирование кадрового потенциала предполагает не только обновление профессиональных знаний и навыков, но и развитие эстетического мышления педагога, творческого подхода, отношения к национально-культурным ценностям и способности инновационно организовывать образовательный процесс.

Ключевые слова: музыкальное образование, кадровый потенциал, педагогическая компетентность, профессиональное развитие, учитель музыки, инновационная педагогика, цифровое образование, эстетическая культура, творческий потенциал, компетентностный подход, национальные ценности.

REFORMING HUMAN RESOURCE CAPACITY IN MUSIC EDUCATION IN UZBEKISTAN: MODERN PEDAGOGICAL AND SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL FOUNDATIONS

Abstract. This article analyzes the modern pedagogical, scientific-methodological, and organizational foundations for developing and improving human resource capacity in the field of music education in Uzbekistan. Particular attention is paid to the professional competence, methodological training, digital literacy, creative potential, and aesthetic-pedagogical culture of teachers as essential factors determining the quality of music education. The study examines the theoretical aspects of applying modern pedagogical technologies, digital educational resources, competency-based approaches, and mechanisms of continuous professional development within the music education system. Reforming human resource capacity involves not only updating professional knowledge and skills but also developing teachers' aesthetic thinking, creative approaches, attitudes toward national and cultural values, and ability to organize the educational process through innovative methods.

Keywords: music education, human resource capacity, pedagogical competence, professional development, music teacher, innovative pedagogy, digital education, aesthetic

culture, creative potential, competency-based approach, national values.

Kirish. Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta'lim sifatini xalqaro talablar asosida takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda musiqa ta'limi sohasi ham alohida ahamiyat kasb etib, yosh avlodning estetik dunyoqarashini shakllantirish, milliy musiqiy merosni asrab-avaylash va zamonaviy san'at yutuqlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etishda muhim o'rin tutadi. Musiqa ta'limining samaradorligi ko'p jihatdan pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligi, ijodiy salohiyati, metodik mahorati va innovatsion texnologiyalardan foydalanish qobiliyatiga bog'liq. Shu sababli O'zbekistonda musiqa ta'limi sohasida kadrlar salohiyatini isloh qilishning zamonaviy pedagogik va ilmiy-metodik asoslarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

Musiqa ta'limi sohasidagi kadrlar salohiyati tushunchasi pedagoglarning nazariy bilimlari, ijrochilik mahorati, musiqiy tafakkuri, pedagogik tajribasi, metodik kompetensiyasi va shaxsiy-ijodiy xususiyatlarini o'z ichiga oladi. Zamonaviy sharoitda musiqa o'qituvchisidan nafaqat muayyan cholg'u asbobini chalish yoki musiqiy asarlarni o'rgatish ko'nikmalari, balki ta'lim oluvchilarning individual imkoniyatlarini aniqlash, ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish va o'quv jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish ham talab etiladi. Demak, kadrlar salohiyatini rivojlantirish an'anaviy kasbiy tayyorgarlikni saqlab qolish bilan birga, pedagoglarning yangi kompetensiyalarini shakllantirishni ham nazarda tutadi.

O'zbekistonda musiqa ta'limi sohasida kadrlar salohiyatini isloh qilishning zamonaviy pedagogik va ilmiy-metodik asoslarini o'rganish mavjud imkoniyatlar bilan bir qatorda, hal etilishi zarur bo'lgan muammolarni ham aniqlashga yordam beradi. Jumladan, o'quv dasturlarining zamonaviy talablar bilan uyg'unligi, pedagoglarning raqamli kompetensiyalari, amaliy va nazariy tayyorgarlik o'rtasidagi mutanosiblik, metodik ta'minot sifati hamda kasbiy rivojlanishning uzluksizligini ta'minlash masalalari ilmiy tahlilni talab etadi. Ushbu yo'nalishlarni tizimli o'rganish musiqa ta'limida kadrlar tayyorlash sifatini oshirish va milliy musiqiy madaniyatning barqaror rivojlanishiga ko'maklashadi.

Mazkur maqolaning maqsadi O'zbekistonda musiqa ta'limi sohasida kadrlar salohiyatini isloh qilishning zamonaviy pedagogik va ilmiy-metodik asoslarini tahlil qilish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda ushbu jarayonni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini yoritishdan iborat. Tadqiqot doirasida musiqa pedagoglarini tayyorlashning zamonaviy talablari, innovatsion ta'lim metodlarining imkoniyatlari, ilmiy-metodik ta'minotning ahamiyati va uzluksiz kasbiy rivojlanish mexanizmlari o'zaro bog'liqlikda ko'rib chiqiladi. Mazkur masalalarning ilmiy asosda yoritilishi O'zbekiston musiqa ta'limi tizimini takomillashtirish, pedagog kadrlar salohiyatini mustahkamlash va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda musiqa ta'limi tizimining rivojlanishi milliy musiqiy meros, an'anaviy ijrochilik maktablari va zamonaviy pedagogik tajribalarning o'zaro uyg'unligi bilan tavsiflanadi. Xalq musiqasi, maqom san'ati, mumtoz musiqa namunalari hamda zamonaviy kompozitorlik ijodini chuqur o'rgatish musiqa pedagoglarining kasbiy tayyorgarligida muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, xalqaro ta'lim tajribalarini o'rganish, fanlararo integratsiyani kuchaytirish va ta'lim jarayoniga innovatsion metodlarni joriy etish kadrlar tayyorlash sifatini oshirish imkonini beradi. Bu jarayonda milliy musiqiy qadriyatlarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish, pedagoglarning ilmiy-metodik faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda ularning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash alohida ahamiyat kasb etadi. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi, avvalo, uning inson kapitali va pedagogik kadrlar salohiyatiga bevosita bog'liq. Ayniqsa, musiqa ta'limi o'zining san'at, madaniyat, pedagogika va estetik tarbiya bilan uzviy aloqadorligi sababli yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyaga ega bo'lgan mutaxassislarini tayyorlashni talab etadi. Musiqa o'qituvchisi faqatgina musiqiy bilimlarni yetkazib beruvchi pedagog emas, balki o'quvchilarning estetik tafakkuri, badiiy didi, ijodiy qobiliyati va milliy-madaniy qadriyatlarga munosabatini shakllantiruvchi muhim subyekt sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini oshirish, ularning zamonaviy bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur jarayon musiqa ta'limi sohasiga ham bevosita taalluqli bo'lib, zamonaviy musiqa pedagogidan an'anaviy musiqiy-pedagogik bilimlar bilan bir qatorda raqamli texnologiyalardan foydalanish, interaktiv metodlarni qo'llash, o'quvchilarning individual ijodiy imkoniyatlarini hisobga olish hamda ta'lim mazmunini milliy va umuminsoniy estetik qadriyatlar asosida tashkil etish kompetensiyalarini talab qiladi.

Musiqa ta'limida kadrlar salohiyatini isloh qilish tushunchasi keng mazmunga ega. U pedagoglarning bilim, ko'nikma va malakalarini yangilash bilan cheklanmay, ularning kasbiy kompetentligi, pedagogik mahorati, ijodiy tafakkuri, estetik dunyoqarashi, raqamli kompetensiyasi va metodik madaniyatini tizimli ravishda rivojlantirish jarayonini ham qamrab oladi. Shu jihatdan kadrlar salohiyati ta'lim sifatini belgilovchi asosiy strategik resurslardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Musiqa ta'limining o'ziga xosligi shundaki, unda nazariy bilim, amaliy ijrochilik, eshitish qobiliyati, badiiy idrok, ijodkorlik va estetik baholash jarayonlari o'zaro uyg'unlashadi. Shuning uchun musiqa pedagogining professional kompetensiyasi ham ko'p komponentli xarakterga ega. Pedagog bir vaqtning o'zida metodist, tashkilotchi, ijodkor, tarbiyachi va madaniy-ma'rifiy faoliyat subyekti sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa musiqa ta'limi kadrlarini tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimiga kompleks yondashuvni talab qiladi.

Kadrlar salohiyatini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish, avvalo, yuqori malakali va kompetentli pedagog kadrlarni tayyorlash bilan chambarchas bog'liq.

Kadrlarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini muntazam takomillashtirib borish ta'lim jarayonining samaradorligini

ta'minlaydi. Shu jihatdan pedagoglarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallashi muhim metodik vazifa hisoblanadi. Innovatsion yondashuvlar o'qituvchining kasbiy faoliyatini yangi mazmun bilan boyitishga xizmat qiladi.

Ayniqsa, raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish pedagogik jarayonning imkoniyatlarini kengaytiradi. Kadrlar salohiyatini isloh qilishda uzluksiz kasbiy rivojlanish tamoyiliga alohida e'tibor qaratish zarur. Pedagoglarning malaka oshirish jarayonlari amaliy faoliyat bilan uzviy bog'langan holda tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir. Bunda nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy pedagog o'z fanini chuqur bilish bilan birga, kommunikativ, tashkilotchilik va axborot kompetensiyalariga ham ega bo'lishi lozim. Kadrlar tayyorlash jarayonida individual yondashuvdan foydalanish mutaxassisning shaxsiy va kasbiy imkoniyatlarini yuzaga chiqaradi. Shuningdek, ta'lim muassasalarida tajriba almashish va metodik hamkorlikni rivojlantirish ham muhim omillardan biridir. Ilmiy-metodik faoliyat pedagogning yangi pedagogik g'oyalarni izlash va amaliyotga joriy etish imkoniyatini oshiradi. Kadrlar salohiyatini baholashda faqat nazariy bilim emas, balki amaliy faoliyat natijalarini ham hisobga olish zarur. Bunday yondashuv pedagogik faoliyatning sifat va samaradorligini obyektiv aniqlashga yordam beradi.

Musiqi ta'limi sohasida esa mutaxassisning ijodiy, pedagogik va metodik kompetensiyalarini birgalikda rivojlantirish alohida ahamiyatga ega. Musiqi o'qituvchisi zamonaviy texnologiyalar bilan bir qatorda milliy madaniy va estetik qadriyatlarni ham chuqur anglashi kerak. Bu esa yosh avlodning estetik didi, badiiy tafakkuri va madaniy dunyoqarashini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli kadrlar salohiyatini isloh qilish jarayoni ta'lim sifati, innovatsion faoliyat va milliy qadriyatlar uyg'unligi asosida olib borilishi lozim.

Natijada zamonaviy talablarga javob beradigan, ijodkor, tashabbuskor va raqobatbardosh pedagogik kadrlarni shakllantirish uchun mustahkam ilmiy-metodik asos yaratiladi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi musiqi pedagogining kasbiy faoliyat mazmunini ham o'zgartirmoqda. Musiqiy kompyuter dasturlari, elektron ta'lim resurslari, raqamli audio texnologiyalar, multimedia vositalari va masofaviy ta'lim platformalaridan samarali foydalanish zamonaviy musiqi o'qituvchisining yangi kompetensiyalarini shakllantirishni taqozo etmoqda. Bunda texnologiyadan foydalanishning o'zi emas, balki uning pedagogik va estetik maqsadga muvofiqligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtayi nazardan, musiqi ta'limida kadrlar salohiyatini isloh qilishni “bilim – kompetensiya – ijodkorlik – raqamli savodxonlik – estetik madaniyat – uzluksiz kasbiy rivojlanish” tizimli modeli asosida ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Mazkur yondashuv pedagogning individual kasbiy rivojlanishini ta'lim tizimining umumiy strategik maqsadlari bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Mavzuning yana bir muhim jihati milliy musiqiy meros va zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash bilan bog'liq. O'zbek xalqining boy musiqiy merosi, maqom san'ati, an'anaviy ijrochilik maktablari va milliy musiqiy tafakkuri yosh avlodning estetik dunyoqarashini shakllantirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli musiqi pedagogining kasbiy salohiyatini oshirish jarayonida milliy musiqiy qadriyatlarni chuqur anglash va ularni zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish alohida metodik ahamiyatga ega.

Demak, O'zbekistonda musiqi ta'limi sohasida kadrlar salohiyatini isloh qilish masalasi pedagogik jarayonni takomillashtirishning tor doiradagi vazifasi emas, balki ta'lim sifati, madaniy merosning davomiyligi, yoshlarning estetik madaniyati va ijodiy tafakkurini rivojlantirish bilan bog'liq kompleks ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'ladi. Shu asosda musiqi ta'limi kadrlarini tayyorlash, qayta tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini zamonaviy kompetensiyalar asosida takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biri.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Ta'lim to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. - Toshkent, 2020.
- [2] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida: PF-4947-son Farmon. - Toshkent, 2017.
- [3] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. “O'zbekiston - 2030” strategiyasi to'g'risida. - Toshkent, 2023.
- [4] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Pedagogning maqomi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. - Toshkent, 2024.
- [5] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Uzluksiz ta'lim tizimida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar. - Toshkent.
- [6] Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2006.
- [7] Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: Iste'dod, 2008.
- [8] Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. - Toshkent: Fan, 2006.